

१) संस्थेची स्थापना उद्दिष्टे, सध्या स्थिती :

आदिवासी सेवा समिती, नाशिक या संस्थेची स्थापना थोर स्वातंत्र्यता सेनानी शिक्षक व सहकार महर्षी कर्मवीर भाऊसाहेब हिरे यांनी १ जुन १९४५ रोजी केली.

सामाजिक व सेवाभावी दृष्टीने शैक्षणिक क्षेत्रात स्वातंत्र्यपूर्व काळापासून आदिवासी सेवा समिती, संस्थेचे अत्यंत महत्त्वपूर्ण योगदान राहिले आहे. आदिवासी सेवा समिती, नाशिक ज्या ज्या भागात आपले कार्य सुरु करील त्या त्या भागात साधारणपणे सर्व प्रकारच्या शैक्षणिक चळवळी सुरु करणे की, ज्यामुळे शिक्षणात वाढ होईल व विशेषतः त्या भागातील लोकांच्या सांक्रुतिक शैक्षणिक दृष्ट्या मागासलेल्याडे अधिक लक्ष दिले जाईल.

संस्थेत सध्या ३ बालमंदिरे, ४ प्राथमिक शाळा, १३ माध्यमिक शाळा, २ उच्च माध्यमिक विद्यालये, १८ प्राथमिक आश्रमशाळा, १७ माध्यमिक आश्रमशाळा, २ कृषी तंत्रनिकेतन, आज मितीस यशस्वी रित्या चालविण्यात येत आहेत. तसेच मागासवर्गीय मुला-मुलींसाठी ५९ वसतिगृह संस्थे मार्फत चालविण्यात येत आहेत.

२) आजपर्यंतच्या संस्थेच्या वाटचालीतील महत्त्वाचे टप्पे व वळणे :

आदिवासी व मागास जमाती स्वातंत्र्यपूर्व काळात जे जीवन कंठीत होते तसे जीवन स्वातंत्र्यानंतरही आर्थिक आणि शैक्षणिक लाभ न मिळाल्याने जगत होते आणि केवळ बहूजन समाजासमोर आदिवासी मागासवर्गीय जनतेत शिक्षणाचा प्रसार व्हावा आणि त्यांचे जीवनमान उंचावले जावे या उदान्त हेतूने कै.कर्मवीर भाऊसाहेब हिरे यांच्या दीपस्तंभासाख्या आधाराने आदिवासी सेवा समितीच्या कार्याची सुरुवात १ जून १९४५ रोजी केली. संस्थेने प्रथमतः मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी वसतिगृहे व व्हलंटरी शाळा सुरु करून आपले कार्य सुरु

केले.

संस्थेचे संस्थापक कै.कर्मवीर भाऊसाहेब हिरे यांच्यानंतर संस्थेची धुरा कै. लोकनेते व्यंकटराव हिरे यांनी सन १९६१ ते १९८० पर्यंत मोठ्या धडाडीने सांभाळून २० वर्षांच्या कारकिर्दीत अनेक शाखा सुरु करून सुसज्ज अशा इमारती बांधून संस्थेचे शैक्षणिक कार्य संबंध जिल्हाभर व शेजारील जिल्ह्यात पसरविले.

कै.लोकनेते व्यंकटराव हिरे यांच्या दुःखःद निधनानंतर सन १९८० ते आजतगायत संस्थेचे सेक्रेटरी, समाज श्री. प्रशांतदादा हिरे यांनी अनेक लोक उपयोगी उपक्रम राबवून संस्थेच्या कार्याची वाटचाल हिरक महोत्सवाकडे सुरु केली आहे.

३) संस्था शिक्षक, विद्यार्थ्यांचे राज्य राष्ट्रीय अंतरराष्ट्रीय साहित्य, कला, क्रिडा इत्यादी क्षेत्रातील उल्लेखनीय यश :

आदिवासी सेवा समिती, नाशिक या संस्थेस महाराष्ट्र शासनाचा शैक्षणिक संस्था करित शैक्षणिक व सामाजिक क्षेत्रातील प्रशंसनीय जनसेवेच्या गौरवार्थ दिला जानारा पुरस्कार सन २००२ मध्ये प्रदान करण्यात आला आहे.

१) श्री. देवरे नारायण केशवराव (मुख्याध्यापक) यांना राज्यस्तरीय आदर्श शिक्षक पुरस्कार सन २००३-२००४ मध्ये शासनामार्फत प्रदान करण्यात आला आहे.

२) श्री. भावसार सुभाष मुरलीधर (मुख्याध्यापक) यांना राज्यस्तरीय आदर्श शिक्षक पुरस्कार सन २००३-२००४ मध्ये शासनामार्फत प्रदान करण्यात आला आहे.

३) सौ. सावदेकर विजया निवृत्ती (मुख्याध्यापिका) यांना राज्यस्तरीय आदर्श शिक्षिका पुरस्कार सन २००५-२००६ मध्ये शासनामार्फत प्रदान करण्यात आला आहे.

४) संस्थेचे समाजास लाभलेले योगदान :

संस्थेच्या ध्येय धोरणानुसार त्या त्या भागातील लोकांच्या शैक्षणिक तसेच सांस्कृतिक जीवनात सुधारणा होण्याच्या दृष्टीने शिक्षणाबरोबरच कृषी फलोद्यान, दुग्धविकास,सुतारकाम व संगीत या सारखे शिक्षणही देण्याचे पवित्र कार्य संस्थेचे पदाधिकारी व संचालक मंडळ तसेच सभासद व शाखाप्रमुख कर्मचारी यांच्या प्रयत्नातून अविरत चालू आहे. संस्थेच्या सर्व शाखांमधून ९७५२ मुले, ८२३८ मुली, असे एकूण १७९९० विद्यार्थी शिक्षणाचा फायदा घेत असून प्राथमिक/माध्यमिक आश्रम शाळा व मागासवर्गिय वसतिगृहात एकूण ९९२८ विद्यार्थी निवासी सुविधांचा लाभ घेत आहेत. संस्थेच्या सर्व शाखा व वसतिगृह विभागात एकूण ९८४ शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी काम करीत असून एकूण ९८४ कर्मचायांना नोकरीचा लाभ मिळवून त्यांच्या कुटूंबाच्या उदरनिर्वाह होत आहे.

५) भविष्यकाळासाठी योजना व संकल्प :

आजतागायत संस्थेने आदिवासी,डोंगराळ व अतिदुर्गम भागात प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून दिली आहे. भविष्यात याच भागातील लोकांना तंत्रशिक्षण, वैद्यकीय महाविद्यालये व स्वयंरोजगार मिळवून देणारे उपक्रम राबविण्याचा संकल्प केला आहे.